

Матеріали і дослідження
з археології Прикарпаття і Волині.
2015. Вип. 19. С. 450–453.

ХРОНІКА

Андрій ГАВІНСЬКИЙ

ВІТАЛІЮ КОНОПЛІ 70

Віталій Михайлович Конопля народився 3 березня 1945 р. у с. Виповзів Козелецького району Чернігівської області у родині службовців. Первістком неймовірно тішились баба Параска та дідо Микола, які відіграли чималу роль у формуванні світогляду Віталія. За кілька років мати, Олімпіада Миколаївна, переїздить у містечко Млинів, що на Рівненщині. Тут майбутній археолог навчається у Млинівській середній школі, відразу після її закінчення, у 1962 р. йде працювати вчителем історії у Московщинську восьмирічну школу. Зі слів ювіляра, працювати було надзвичайно важко, оскільки вдавались взнаки юні роки, відсутність досвіду та поблажливе ставлення до учнів. Цим вони й скористались і “вилізли на голову”. Пропрацювавши рік, змінює місце праці, переходить у Пітушківську восьмирічну школу Млинівського району, де проявив себе з найкращого боку. Вів не лише уроки історії, а й фізкультури та географії. Професія вчителя Віталію Михайловичу подобалась, він любив учнів, а учні любили й поважали його. В цей час стає членом обласної організації товариства “Знання”, де читає лекції з історії. Бажання розвиватись і пізнавати світ спричинили до того, що у 1963 р. В. Конопля поступає у Львівський університет на історичний факультет. За результатами складених іспитів, на конкурсній основі (у цей час конкурс складав один до семи) абітурієнта зараховують на денну форму навчання. Правда, за певних суб’єктивних обставин, згодом, переводиться на заочне навчання і у 1971 р. отримує диплом випускника університету. Про студентські роки Віталій Михайлович може говорити годинами, тут і друзі, і пригоди, і “золоті” студентські часи.

У 1973 р. В. Конопля поступає в аспірантуру у відділ археології Інституту суспільних наук АН УРСР. Юний здобувач практично відразу визначився із майбутньою проблематикою кам’яної доби і представив реферат на тему “Археологічні пам’ятки Рівненщини (пізній палеоліт – епоха бронзи)”. Керівником аспіранта призначено доктора історичних наук Ігоря Кириловича Свешнікова і визначено тему дисертаційної роботи: “Кам’яні вироби населення Прикарпаття і Волині в добу міді–бронзи як історичне джерело”. Після закінчення аспірантури у 1976 р. Віталій Конопля представив текст кандидатської дисертації об’ємом 218 аркушів. На засіданні відділу робота була обговорена і після внесення певних поправок рекомендована до захисту. На жаль процес внесення правок затягнувся на кілька років, а згодом з появою різних об’єктивних та суб’єктивних обставин питання дисертації відійшло на другий план. Як не раз пояснював Віталій Михайлович, що писати роботу доводилось з нуля, джерельної бази практично не було, необхідно було все здобувати самостійно, а це вимагало часу і як виявилось дуже багато часу. “З тими знаннями і матеріалами якими я володію тепер можна написати

Рис. 1. Віталій Конопля
Fig. 1. Vitaliy Konoplia

Рис. 2. Віталій Конопля визначає артефакти з кременю. Інститут археології ЛНУ ім. І. Франка
 Fig. 2. Vitaliy Konoplia interprets flint artifacts. Institute of archaeology of Ivan Franko National University of Lviv

Ось такий приблизно вигляд має офіційна сторінка біографії ювіляра. Тепер спробуємо висвітлити інші моменти життя та наукової діяльності В. Коноплі.

Віталій Михайлович дуже весела і товариська людина, любить жартувати. Попри те, досить строгий, а часто різкий, коли йдеться про професійну сторону, наприклад на засіданнях відділу при обговоренні монографій чи дисертаційних робіт. Якщо вважати археологію професією, то хобі у В. Коноплі це – кулінарія. Які він тільки страви не готує. Часто своїми смаколиками пригощає друзів та колег.

Як нещодавно зізнався ювіляр, любов до кременю йому прищепив дід Микола. Малому Віталію надзвичайно цікаво було спостерігати за тим кремінцем, з якого дідусь з допомогою кресала добував іскру. Цей кремінчик настільки закарбувався в пам'яті, що не раз виринав у свідомості при археологічних розкопках та опрацюванні крем'яних колекцій. У розмовах про кремій дослідник часто каже: “Для

кілька дисертацій впродовж досить короткого часу”, – не раз говорив ювіляр. Незалежно від наявності чи відсутності посвідчення диплому В. Конопля має високе наукове визнання та авторитет серед вітчизняних і закордонних археологів, а, особливо, фахівців мідно-кам'яної доби.

Після закінчення аспірантури у 1976 р. перспективного археолога прийнято на роботу в Інститут суспільних наук у відділ археології на посаду молодшого наукового співробітника, де пропрацює до 1994 р. За цей час відбувалось наукове зростання дослідника. Віталій Михайлович провів десятки археологічних експедицій, приймав участь в багатьох конференціях як місцевого, так і міжнародного рівня, публікує низку статей.

У 1994 р. В. Конопля переходить на роботу у Львівський історичний музей, де очолює сектор охорони пам'яток археології, а з 1998 р. стає завідувачем відділу археологічної інспекції. З реорганізацією цього відділу у 2003 р. знову переходить на роботу в інститут.

Рис. 3. Процес побудови експозиції
 Fig. 3. Process of formation of exposition

того щоб розуміти кремінь – потрібно його полюбити, інакше нічого не вийде”. Добрими є його рисунки, зроблені з великим старанням та любов’ю.

Віталій Михайлович справжній археолог-польовик. Надзвичайно любить ходити в розвідки. Тут він мабуть рекордсмен серед археологів України, на його рахунку сотні нововідкритих пам’яток минулого. В. Конопля особисто пройшов значну частину Рівненської, Волинської, Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської областей. Не побоявся здійснити планові розвідкові роботи після вибуху Чорнобильської АЕС у 1986 р. на Рівненщині. Віталій Конопля відзначається феноменальною пам’яттю. Завдяки любові до поля В. Коноплю можна вважати археологом-енциклопедистом, він може визначити період та культурну приналежність чи не кожної знахідки, яка потрапить йому до рук. Зрештою й теоретична ерудованість не поступається. У нього є статті, хронологія яких стосується від доби палеоліту до середньовіччя.

Рис. 4. На городищі в Малих Грибовичах, 2012 р. Віталій Конопля і Войтек Пастеркевич
Fig. 4. On the hill-fort in Mali Grybovychi, 2012. Vitaliy Konoplia and Wojtek Pasterkiewicz

Окрім розвідкових робіт В. Конопля проводив стаціонарні розкопки. Серед найбільш відомих пам’яток можна назвати такі: Блищанка, Вікторів, Коржова, Малі Дорогостаї, Мединя, Острів, Раделичі, Рудники, Хом’яківка, Ярославичі тощо.

Віталію Михайловичу також можна дати визначення як друг археологів. Він досить відкритий і завжди готовий до співпраці. Серед дослідників у нього чи не найбільше статей у співавторстві. Напевне немає на Львівщині та у найближчих областях археолога, який би не публікувався з В. Коноплею. Тут швидше назвати тих хто не є серед співавторів. Інколи колеги жартують, що деякі збірники статей мають настільки багато позицій авторства В. Коноплі, що цілком заслуговують на те, щоб бути його монографіями. Він насправді багато пише і працює. Список його публікацій нараховує понад 150 позицій. Серед них і такі, що є й будуть актуальними ще довгий час, особливо, що стосується доби енеоліту–бронзи. Тут можна вказати розділи в “Археологии Прикарпаття, Волини и Закарпаття (енеолит, бронза и раннее железо)”, “Етногенезі та етнічній історії населення Українських Карпат” та статті в “Наукових записках Львівського історичного музею”. Нерідко друкується в закордонних виданнях, особливо у сусідній Польщі. Має ряд монографічних робіт.

Крім теоретичної і практичної археології В. Конопля має великий досвід музейної роботи. Виступає автором концепцій археологічних виставок. Нерідко бере участь у спільних закордонних виставках. Створив не один музей-кімнату при школах у віддалених селах. Обґрунтовуючи це тим, що люди повинні більше знати про власну історію, про свій край.

Віталій Михайлович є справжнім “Гуру” для юних археологів, передає свій неоціненний досвід студентам, аспірантам, молодим науковцям, надає консультації та корисні поради, нерідко ділиться власними матеріалами. Постійно наголошує – аби щось досягти потрібно багато працювати і читати.

Отож, щиро вітаємо друга, колегу, вченого Віталія Михайловича Коноплю з ювілеєм, бажаємо здоров’я, сімейної радості і плідної праці на користь археологічної науки.

ВИБРАНІ ПРАЦІ ВІТАЛІЯ КОНОПЛІ

Конопля В., Яворівський З.

1993 Нова Скварява. Пам’ятки археології. – Львів. – 48 с.

Конопля В., Івановський В.

1997 Нові пам’ятки археології Надстир’я (Луцький район). – Львів. – 141 с.

Войнаровський В., Конопля В., Онищук Я.

2004 Черняхівське поселення Глядки у верхів’ї Південного Бугу. – Львів. – 59 с.

Войнаровський В., Конопля В., Филипчук М.

2005 Лукаші. Багатошарова пам’ятка археології на Брідщині. – Львів. – 112 с.

Koнопля V., Czopek S.

2005 Kultura wysocka – wschodnia rubież środkowoeuropejskiej cywilizacji epoki brązu. – Rzeszów. – 30 s.

Бугай П., Войнаровський В., Конопля В.

2009 Пам’ятки археології Комарева та Волиці (Сокальщина). – Львів. – 171 с.

Конопля В., Бугай П., Войнаровський В.

2012 Пам’ятки археології Комарева та Волиці (Сокальщина). – Вип. 2. – Львів. – 75 с.